

Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaaakuntakaava, ehdotusvaiheen suunnitteluperiaatteet ja sähkönsiirron kantaverkon tilannekatsaus

Mkh 11.10.2021 § 129

Asian esittely

Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan uudistamisen ja päivittämisen tarvetta aiheuttavat useat kansainväliset, valtakunnalliset ja maakunnalliset strategiat ja poliittiset linjaukset sekä lainsäädännön muutokset. Ilmastomuutos on vahvana teemana kaikessa valtakunnallisessa päätöksenteossa, ja ilmastomuutoksen hillintä edellyttää uusiutuvien energiamuotojen käyttöön ottamista. Myös valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on uudistettu. Monien merkittävien hankkeiden, kuten liikenne-, infrastruktuuri- sekä muiden suurhankkeiden toteuttamisen edellytyksenä on ajan tasalla oleva maakuntakaava.

Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaaakuntakaavan laatiminen on ohjelmoitu toteutettavaksi vuosina 2021-2023. Pohjois-Pohjanmaa on mukana energiamurroksessa, joka edellyttää uusia energian tuottamisen, varastoinnin ja siirron ratkaisuja. Ilmastomuutoksen hillinnän ja siihen sopeutumisen kannalta energia on keskeinen alueidenkäyttölinn kysymys, johon sisältyy sekä energian tuotantoon että kulutukseen liittyvä alueidenkäytön yleispiirteinen ohjaus. Ilmastomaakuntakaava käsittelee koko maakunnan alueidenkäyttöä ja sen suunnitellut pääteemat ovat:

Aluerakenne ja saavutettavuus (kansallinen alueidenkäytön kehityskuvatyo ja aluerakennetyo)

- Liikennejärjestelmä ja logistiikka-alueet (LJ-työ, infrahankkeet, edunvalvonta, Oulun seudun Kehityskuva 2030+)
- Energiantuotanto, varastointi ja siirto (TUULI-hanke ja erillisselvitys)
- Viherrakenne ja ekosysteemipalveluiden tarkastelu (TUULI-hanke)
- Energiamurroksen vaikutukset maankäytön suunnitteluun ja ilmastovaikutusten arviointi (Pohjois-Pohjanmaan energiamurros ja ilmastovaikutusten arviointi maakuntakaavassa on maakuntaohjelman 2022-2025 Kestävästi kasvava Pohjois-Pohjanmaa -teeman kärkihanke)

Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 62 § mukaan kaavoitusmenettely tulee järjestää ja suunnittelun lähtökohdista, tavoitteista ja mahdollisista vaihtoehdoista kaavaa valmisteltaessa tiedottaa niin, että alueen maanomistajilla ja niillä, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa, sekä viranomaisilla ja yhteisöillä, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään (osallinen), on mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavoituksen vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiasta.

MRL:n 63 § mukaisesti laaditussa Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa (OAS) esitetään suunnitelma kaavan laatimisessa noudatettavista osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyistä sekä vaikutusten arvioinnista. Lisäksi esitetään tietoja maakuntakaavan lähtökohdista, tavoitteista, laadittavista selvityksistä ja aikataulusta. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on esityslistan liitteaineistona. Suunnitelmaa päivitetään kaavoituksen edetessä siten, että se on jatkuvasti ajan tasalla, ja asiakirjan ajantasaisuudesta voi myös antaa palautetta.

Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihekaavun vireilletulosta kuulutetaan ja OAS asetetaan julkisesti nähtäville ja siitä pyydetään osallisten lausunnot ja mielipiteet.

(Valmistelijat: suunnittelujohtaja Ilpo Tapaninen p. 050 301 7546 ja kaavoituspäällikkö Mari Kuukasjärvi p. 040 685 4015)

Maakuntajohtajan esitys

Maakuntahallitus päättää

1. käynnistää Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihekaavun laatimisen ja kuuluttaa kaavan vireilletulosta
2. asettaa osallistumis- ja arviointisuunnitelman nähtäville
3. pyytää lausunnot osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta
4. valtuuttaa liiton toimiston tekemään asiakirjaan mahdollisia teknisiä korjauksia.

Päätös

Hyväksyttiin maakuntajohtajan esityksen mukaisesti.

Mkh 14.03.2022 § 38

Asian esittely

Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihekaavun osallistumis- ja arviointisuunnitelma oli julkisesti nähtävillä 22.10.-3.12.2021. Palautetta osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saatiin yhteensä 31 kappaletta, näistä kahdeksan jäsenkunnilta. Naapurimaakuntaliitoilta saatiin kolme lausuntoa ja muita pyydettyjä lausuntoja kirjattiin yhteensä 14 kappaletta. Kuulemisaikana saatiin kolme kuntalais- ja kansalaismielipidettä, ja samoin kolme muuta osallispalautetta yhdistyksiltä ja yhteisöiltä. Mielipiteitä jättäneiden yksityishenkilöiden nimet on henkilötietolain nojalla poistettu vastineraportin julkisesta versiosta.

Päästöttömän ja uusiutuvan energiantuotannon edellytykset maakunnassa sekä sähköenergian siirto ja varastointi nousivat tärkeimmäksi palautteiden kohteeksi. Hajautetun ja keskitetyn aurinkoenergian potentiaalin selvittämistä esitetään mukaan otettavaksi koko maakunnan osalta. Esille nostettiin myös maakunnalliset mittakaavan biokaasun tuotantolaitokset sekä vihreän vedyn tuotanto ja vedyn siirtoverkoston potentiaalinen selvittäminen maakunnallisella tasolla. Sähkönsiirto eli uudet alueverkon voimalinjat ja kantaverkon laajentuminen herättävät huolta palautteen antajissa samoin kuin tuulivoiman voimakkaan lisääntymisen vaikutus luonnon monimuotoisuuden ja hiilinielujen vähenemiseen. Teollisen tuulivoiman sijainti suhteessa asutukseen ja erämaiseen luontoon nosti esille odotetusti keskenään täysin vastakkaisia kannanottoja, tuulivoimaa pitäisi tuoda sekä lähemmäksi että kauemmaksi asutuksesta. Ilmastovaikutusten arviointia ja viherrakenteen käsittelyä maakuntakaavassa pyydettiin tarkentamaan. Osassa palautteesta viherrakenteen

käsittelyä haluttiin laventaa mm. metsätalousvaikutusten arvioinnin suuntaan, ja osassa supistaa siten, ettei metsiä käsitellä osana viherrakennetta. Suojelualueiden merkintätapa ja sen oikeusvaikutteisuus maakuntakaavassa herätti myös kannanottoja. Pohjois-Pohjanmaalla näihin teemoihin keskitytään käynnissä olevassa TUULI-hankkeessa ja käynnistyvässä EMMI-hankkeessa (Energiamurros ja maankäytön ilmastovaikutusten arviointi Pohjois-Pohjanmaalla).

Liikennejärjestelmän osalta nostettiin esille valtakunnallisten ja eurooppalaisten ydinverkkojen merkitys, maakuntakaavassa nyt olevien ohitustievarausten tarkastelutarve sekä kävelyn ja pyöräilyn ylikunnalliset reitit. Liikennejärjestelmää tarkastellaan yhteistyössä Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen kanssa sekä jatkuvassa liikennejärjestelmätyössä että kaavaprosessin aikana.

Valtaosa palautteen antajista koki maakuntakaavan tavoitteet ja kaavassa käsiteltävät sisältökokonaisuudet hyvin perustelluiksi ja tarpeellisiksi, toki vastakkaistakin palautetta saatiin. Energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan teemoja pidettiin yleisesti ajankohtaisina, samoin kiitosta saa ilmastovaikutusten arviointiin paneutuminen maakunnan tasolla.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saatu palaute ohjaa vaihemaakuntakaavatyötä, ja asiakirjaa päivitetään tarvittaessa kaavaprosessin aikana. Osallistumis- ja arviointisuunnitelman palautekooste, joka sisältää maakunnan liiton toimiston suunnittelu- ja osaaminen -vastuualueen laatimat vastineet on asiakohdan liitteenä. Hyväksytty vastineraportti toimitetaan tiedoksi palautteen antajille.

(Valmistelija: kaavoituspäällikkö Mari Kuukasjärvi p. 040 685 4015)

Maakuntajohtajan esitys

Maakuntahallitus päättää hyväksyä Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta annetut vastineet vaihemaakuntakaavan jatkovalmistelun pohjaksi.

Päätös

Hyväksyttiin maakuntajohtajan esityksen mukaisesti.

Mkh 23.05.2022 § 75

Asian esittely

Maakuntahallitus kävi kokouksessaan 25.4.2022 (§ 56) lähetekeskustelun käynnissä olevan TUULI-hankkeen (Kestävä tuulivoimarakentaminen Pohjois-Pohjanmaalla) sijainninhajausmallista ja alustavista tavoitteista energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan jatkovalmisteluun. Valmistelutyötä on jatkettu tältä pohjalta. Maakuntahallitus on käsitellyt TUULI-hankkeessa valmistuneita selvityksiä 20.12.2021 (työpaketit 3a, 3b, 3c ja 4). Hankkeen visiotyö (työpaketti 1) valmistuu syksyllä 2022. TUULI-hankkeen alkuvaiheessa sisältöä esiteltiin maakuntahallitukselle 17.2.2020 otsikolla Kestävän tuulivoiman edistäminen, ja maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristö puolsi hankehakemuksen EAKR-rahoitusta 3.6.2020. TUULI-hankkeessa on tehty aktiivista sidosryhmä- ja kuntayhteistyötä. Monisyisen kaavaprosessia edeltävän ja vaihemaakuntakaavan aikana käytävän osallistamisen kautta

maakunnan jäsenkunnilla ja eri toimijoilla on mahdollista sitoutua yhteisiin periaatteisiin ja tuulivoimarakentamista ohjaaviin suunnittelumääräyksiin.

Maankäyttö- ja rakennuslaissa (MRL) määritellään maakunnan liittoa sitovat maakunnan suunnittelun periaatteet. Maakuntakaava ohjaa yleispiirteisenä alueiden käyttöä koskevana suunnitelmana kuntatason yleiskaavalla ja asemakaavalla tapahtuvaa yksityiskohtaisempaa suunnittelua (MRL 32 § mom. 1). Kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin (MRL 9 §). Selvitystarve määritellään kaavaprosessin aikana lain mukaisten maakuntakaavan sisältövaatimusten perusteella (MRL 28 §). Maakuntakaavatasolla on kyse pitkän tähtäimen suunnittelusta, jota täsmennetään yksityiskohtaisessa suunnittelussa tehtävillä selvityksillä. Maakuntakaava ei ole suoraan rakentamista ohjaava kaava eikä tuulivoimalle soveltuvia sijainteja osoittava erityisominaisuusmerkintä suoraan rajoita muita toimintoja.

Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan tärkein taustaselvitys on käynnissä oleva TUULI-hanke, jossa tuotetaan uutta tietoa Pohjois-Pohjanmaan alueen soveltuvuudesta tuulivoimatuotantoon ja etsitään ratkaisuja toimialan ympäristökysymysten ratkaisemiseen. Tavoitteena on luoda edellytyksiä tuulivoima-alan kehittymiselle ja siten päästöttömän sähköntuotannon lisäämiselle Pohjois-Pohjanmaan alueella kestävä kehityksen eri näkökulmat huomioon ottaen. Hankkeen tuloksena voidaan esittää Pohjois-Pohjanmaan tuulivoimapotentiaali sekä maakunnallinen näkemys tuulivoimarakentamiseen parhaiten soveltuvista alueista. Sähkönsiirtoa on tarkasteltu omana kokonaisuutenaan (työpaketti 4). TUULI-hankkeen sijainninhjausmallissa (työpaketti 2) on tunnistettu tuulivoimarakentamiseen soveltuvia alueita ja määritelty alueita, jotka ovat mahdollisia tulevaisuuden tuulivoima-alueita. Menetelminä on käytetty paikkatietoanalyysiä, jossa on suljettu suoja-/puskurivyöhykeanalyysillä pois tuulivoimatuotantoon soveltumattomat alueet, joilla on selkeitä sijoittumisen esteitä. Poissulkevan analyysin jälkeen jäljelle jääneet alueet ovat edenneet jatkotarkasteluun. Alueita ja mahdollisesti toteutuvan tuulivoimarakentamisen vaikutuksia on tarkasteltu huomioiden ympäristölliset, sosiaaliset ja teknistaloudelliset näkökulmat. Näitä ovat mm. puolustusvoimien toimintaan liittyvät vaikutukset, kuntien ja kaupunkien antama palaute alueista, paliskuntien sidosryhmäkuulemisessa saadut kommentit poronhoidon kannalta tärkeistä alueista sekä sähkönsiirtoverkkoon ja -kapasiteettiin, maaperään ja tieverkkoon liittyvät ominaisuudet. Sijainninhjausmallin tavoitteena on kartoittaa uusia tuulivoima-alueita, joten esille nousseista alueista rajattiin pois ne alueet, joille on toteutettu tuulivoimapuisto. Lisäksi pois rajattiin ne alueet, joille on laadittu tuulivoimayleiskaava tai joille voimalat ovat jo saaneet rakennusluvut. Nämä alueet esitetään vaihemaakuntakaavan valmisteluvaiheessa laadittavalla tuulivoima- ja sähkönsiirtokokonaisuutta esittävällä teemakartalla.

TUULI-hankkeen aikana on toteutettu kattavat vuorovaikutusmenettelyt, ja eri sidosryhmien näkemykset on huomioitu lopputuloksessa. Hankkeen aikana käydyt menettelyt eivät kuitenkaan korvaa maakuntakaavaprosessin aikana toteutettavaa vuorovaikutusta. Maakuntakaavoituksen jälkeen alueiden lopullinen toteutus ratkaistaan kuntakaavoituksessa ja YVA-menettelyissä. Myös hankesuunnitteluvaiheessa on tärkeää kiinnittää huomioita kattavaan vuorovaikutukseen. Paikallistasolla on tärkeä huolehtia siitä, että myös tuulivoimarakentamiselta vapaita alueita jää riittävästi. Alueita tarvitaan myös muulle maankäytölle ja esimerkiksi virkistyskäyttöön. Se, ettei alueita osoiteta liiallisesti samalle maankäyttömuodolle, parantaa myös alueiden muuntojoustavuutta eli kykyä reagoida ympäristössä tapahtuviin muutoksiin. Tuulivoimarakentamisessa on hyvä tavoitella valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti keskitettyjä usean voimalan yksiköitä. Tulevaisuudessa vetytalous voi entisestään lisätä

tarvetta tuulivoimarakentamiselle. Myös maailmanpoliittisesta tilanteesta aiheutuvat huoltovarmuustavoitteet lisäävät tarvetta toteuttaa uusiutuvaa kotimaista energiaa hajautetusti. Sähkönsiirto on yksi keskeinen alueiden toteuttamiseen vaikuttava tekijä. Tämänhetkinen sähkönsiirron kapasiteetti vaihtelee maakunnan eri osissa, ja sähkönsiirtoverkkoa olisi tärkeä saada lähitulevaisuudessa vahvistettua kapasiteetiltaan heikoilla alueilla.

TUULI-hankkeen selvitysten ja sijainninhjausmallin tulokset ovat maakuntakaavakartalla ja muissa kaava-asiakirjoissa esitettävän tuulivoimaohjauksen lähtökohtina. Sijainninhjausmallissa on tunnistettu merkittävä määrä potentiaalisia uusia tuulivoima-alueita Pohjois-Pohjanmaan maakunnan alueelta. Selvitystyö toimii yhdessä muiden TUULI-hankkeen työpakettien kanssa maakuntakaavan taustaselvityksenä. Alueiden osoittaminen ja rajaukset tarkentuvat maakuntakaavaprosessissa. Energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan luonnokseen poimitaan sijainninhjausmallin ja jatkoarvioinnin mukaan toteutumiskelpoisimpia alueita. Maakuntakaava-aineistossa juridista painoarvoa omaavat ratkaisut esitetään kaavakartalla, kaavamerkinnöissä ja -määräyksissä (MRL 29 §). Tätä oikeusvaikutteista kaava-aineistoa taustoittaa selostus, jossa esitetään kaavan tavoitteiden, eri vaihtoehtojen ja niiden vaikutusten sekä ratkaisujen perusteiden arvioimiseksi tarpeelliset tiedot siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään (MRA 9 § ja 10 §). Kaava-aineistoa voidaan lisäksi havainnollistaa selostuksen liitteeksi tulevilla teemakartoilla. Tulevassa Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan valmisteluaineistossa esitetään tuulivoiman ja sähkönsiirron kokonaisuus erillisellä teemakartalla.

Maakuntakaavassa esitettävien merkitykseltään seudullisten tuulivoima-alueiden rajausta on luonteeltaan osa-alueen erityisominaisuutta kuvaava merkintä. Erityisominaisuuksia osoittavat merkinnät voivat olla päällekkäisiä muiden kaavamerkintöjen kanssa, jolloin maankäytön eri toiminnot limittyvät toisiinsa. Pohjois-Pohjanmaan lainvoimaisissa ensimmäisessä ja kolmannessa vaihemaakuntakaavassa on käytetty merkintöjä tv-1 (maatuulivoima) ja tv-2 (merituulivoima). Maakuntakaavamääräyksissä on lisäksi annettu kaikkea maakunnassa tapahtuvaa tuulivoimasuunnittelua ohjaavia yleisiä suunnittelumääräyksiä tuulivoimaloiden rakentamisesta. Energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan luonnoksessa kaavakartalle tuodaan uusi merkintä tv-3, jolla esitetään tietyin reunaehdoin mahdolliset seudullisesti merkittävät tuulivoima-alueet. Myös tuulivoimaloiden yleistä suunnittelumääräystä täydennetään tarvittaessa. Vaihemaakuntakaavan valmisteluaineisto käsitellään maakuntahallituksen 21.6.2022 kokouksessa, maakuntavaltuustolle energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan kokonaisuutta esitellään 13.6.2022 kokouksen yhteydessä. Vaihemaakuntakaava etenee ehdotusvaiheeseen loppuvuodesta 2022, jolloin laaditaan maisemaselvitys, maakotkan elinympäristömalliselvitys ja liikennöitävyys-/erikoiskuljetus selvitys sekä arvioidaan tuulivoima-alueiden yhteisvaikutukset.

Energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan ohjausvaikutus ja periaatteet esitellään maakuntahallituksen kokouksessa. Esityslistan liitteenä ovat TUULI-hankkeen sijainninhjausmallin raportti, kohdekuvausesimerkkejä ja sijainninhjausmallin karttaesitykset. Merituulivoiman osalta aineisto tarkentuu valmisteluvaiheen kuulemiseen.

(Valmistelijat: suunnittelujohtaja Markus Erkkilä p. 040 685 4045, ympäristöpäällikkö Erika Kylmänen p. 040 685 4041 ja kaavoituspäällikkö Mari Kuukasjärvi p. 040 685 4015)

Maakuntajohtajan esitys

1) Maakuntahallitus päättää hyväksyä esitetyt periaatteet Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan valmisteluvaiheen jatkovalmistelun pohjaksi.

2) Maakuntahallitus esittää maakuntavaltuustolle, että se merkitsee tilannekatsauksen tiedoksi.

Päätös

Maakuntahallitus

- 1) hyväksyi esitetyt periaatteet Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan valmisteluvaiheen jatkovalmistelun pohjaksi ja
- 2) esittää, että maakuntavaltuusto merkitsee tilannekatsauksen tiedoksi.

Maakuntavaltuusto 13.06.2022

Maakuntahallituksen esitys

Maakuntavaltuusto merkitsee tilannekatsauksen tiedoksi.

Päätös

Maakuntavaltuusto merkitsi tilannekatsauksen tiedoksi.

Valtuutettu Jenna Simula poistui tämän asian käsittelyn aikana klo 12.38, Juha Hänninen klo 13.01 ja Suvi Helanen klo 13.07.

Mkh 21.06.2022 § 97

Asian esittely

Kaavaprosessi on edennyt valmisteluvaiheen kuulemiseen. Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan luonnosasiakirjat ja valmisteluvaiheen keskeinen selvitysaineisto asetetaan MRL 62 §:n ja MRA 30 §:n mukaisesti nähtäville vähintään 30 vuorokauden ajaksi elokuussa 2022. Kuulutus vaihemaakuntakaavan valmisteluvaiheen kuulemisesta julkaistaan erikseen, ja samalla ilmoitetaan kaavan kuulemisen aikaisista esittelytilaisuuksista. Valmisteluaineisto on kuulemisaikana nähtävillä liiton toimistossa osoitteessa Poratie 5, Oulu.

Kaavaluonnoksesta pyydetään lausunnot kunnilta, viranomaisilta ja muilta osallisilta. Kuulutus ja nähtäville asetettava valmisteluaineisto tulevat [Pohjois-Pohjanmaan liiton verkkosivuille](#), ja sinne liitetään myös myös kaavan tärkeimmät taustaselvitykset. [TUULI-hankkeen verkkosivuilta](#) löytyy selvitysaineistojen lisäksi linkki [tarinakarttaan](#), joka havainnollistaa maakunnan tuulivoimarakentamisen tilannekuvaa ja TUULI-hankkeen työpakettien sisältöä.

Asiakohdan liiteaineistona ovat vaihemaakuntakaavan valmisteluvaiheen kaavaluonnoskartta, siihen liittyvät merkinnät ja määräykset, osallistumis- ja arviointisuunnitelma sekä kaavaselostus. Lisäksi informatiivisena oheisaineistona ovat maakuntakaavojen epävirallinen yhdistelmäkartta ja tuulivoiman teemakartta (Tuulivoima ja sähkönsiirto Pohjois-Pohjanmaalla 21.6.2022). Teemakartalla on esitetty Pohjois-Pohjanmaan kaikkien vaihemaakuntakaavojen tv-1, tv-2 ja tv-3 -merkinnät sekä toteutuneet, luvitetut ja vireillä olevat tuulivoimapuistohankkeet. Lisäksi teemakartalla esitetään Pohjois-Pohjanmaan rannikon linnuston päämuuttoreitti, puolustusvoimien tutkakompensaatioalue, sähkönsiirron kokonaisuus ja luonnon ydinalueita yhdistävä yleispiirteinen ekologinen yhteystarve -merkintä. Kaava-asiakirjoihin tehdään tarvittaessa teknisuontoisia tarkistuksia ja täydennyksiä ennen nähtävillesanoa.

(Valmistelijat: suunnittelujohtaja Markus Erkkilä p. 040 685 4045, kaavoituspäällikkö Mari Kuukasjärvi p. 040 685 4015 sekä suunnittelu- ja osaaminen vastuualueen asiantuntijat)

Maakuntajohtajan esitys

Maakuntahallitus päättää

1. hyväksyä Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan valmisteluaineiston (kaavaluonnoskartta, siihen sisältyvät merkinnät ja määräykset, kaavaselostus, päivitetty osallistumis- ja arviointisuunnitelma),
2. asettaa kaavaluonnoksen sekä sen valmistelu- ja oheisaineiston (TUULI-hankkeen selvitykset, Tuulivoima ja sähkönsiirto -teemakartta, maakuntakaavayhdistelmäkartta) nähtäville 8.8.-23.9.2022 ja
3. valtuuttaa liiton viraston tekemään nähtäville asetettaviin asiakirjoihin teknisiä tarkistuksia ja täydennyksiä.

Päätös

Käydyssä keskustelussa Mirka Väyrynen esitti Mika Antikan kannattamana, että Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan valmistelu keskeytetään. Puheenjohtaja totesi, että koska asiasta on tehty kannatettu muutosesitys, asiasta on äänestettävä. Puheenjohtaja esitti äänestysmenettelyksi kättennostoäänestyksen. Ensin käden nostivat he, jotka olivat maakuntajohtajan esityksen kannalla ja sen jälkeen he, jotka olivat Mirka Väyrysen muutosesityksen kannalla. Maakuntajohtajan esityksen puolesta äänestivät Jussi Ylitalo, Esa Aalto, Lauri Nikula, Marjut Lehtonen, Hanna Markkanen, Kaarina Kailo, Jari Nahkanen, Mikko Korkeakoski, Miika Heikkilä ja Sari Nurro. Mirka Väyrysen muutosesityksen puolesta äänestivät Mirka Väyrynen ja Mika Antikka. Äänin 10-2, maakuntajohtajan esitys pysyi voimassa.

Maakuntahallitus päätti

1. hyväksyä Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan valmisteluaineiston (kaavaluonnoskartta, siihen sisältyvät merkinnät ja määräykset, kaavaselostus, päivitetty osallistumis- ja arviointisuunnitelma). Esityslistan liitteenä olevia asiakirjoja päätettiin täydentää aurinkovoiman rakentamista koskevan yleisen suunnittelumääräyksen osalta.
2. asettaa kaavaluonnoksen sekä sen valmistelu- ja oheisaineiston (TUULI-hankkeen selvitykset, Tuulivoima ja sähkönsiirto -teemakartta, maakuntakaavayhdistelmäkartta) nähtäville 8.8.-23.9.2022 ja

3. valtuuttaa liiton viraston tekemään nähtäville asetettaviin asiakirjoihin teknisiä tarkistuksia ja täydennyksiä.

Kokous keskeytettiin tämän pykälän käsittelyn jälkeen klo 12.55.

Mkh 13.02.2023 § 24

Asian esittely

Energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan valmisteluvaiheen kuuleminen järjestettiin 8.8.-23.9.2022 (MKH 21.6.2022 § 97). Osalle lausunnon antajista myönnettiin jatkoaikaa, ja viimeiset palautteet saatiin vasta loppuvuodesta 2022. Palautetta saatiin yhteensä 124 osalliselta, näistä 23 jäsenkunnilta. Kaikilta viideltä naapurimaakuntaliitoilta saatiin lausunto ja muita pyydettyjä lausuntoja kirjattiin yhteensä 18 kappaletta. Kuulemisaikana saatiin 36 kuntalais- ja kansalaismielipidettä, osa yhteismielipiteinä. Muuta osallispalautetta saatiin yhdeksältä paliskunnalta, 12 yhdistykseltä, yhteisöltä tai jakokunnalta sekä 21 tuulivoimatoimijalta, osalta toimijoista saatiin useampi mielipide.

Valtaosa palautteen antajista koki maakuntakaavan tavoitteet ja kaavassa käsiteltävät sisältökokonaisuudet hyvin perustelluiksi ja tarpeellisiksi, toki vastakkaistakin palautetta saatiin. Energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan teemoja pidettiin yleisesti ajankohtaisina. Palautetta saatiin kaikista vaihemaakuntakaavan luonnoksessa käsitellyistä teemoista.

Maakuntahallitus käsittelee palautekoosteen ja yleisvastineen kokouksessaan 13.2.2023 ja käy asiasta lähetekeskustelun. Esityslistan liitteenä on palautekooste (lausunnot ja mielipiteet), palautteen teemakohtainen tiivistelmä ja yleisvastine sekä päivitetty etenemisaikataulu. Mielipiteitä jättäneiden yksityishenkilöiden nimet ja kiinteistötunnukset on henkilötietolain nojalla poistettu vastineraportin julkisesta versiosta, samoin on poistettu palautteessa salaisiksi ilmoitetut tiedot. Maakuntahallituksella on mahdollisuus tutustua myös alkuperäiseen palautteeseen.

Maakunnan suunnittelun ja osaamisen vastuualue jatkaa palautteen käsittelyä ja vastineiden laatimista selvitysten, työneuvotteluiden sekä tapauskohtaisten tarkastelujen sekä vaikutusten arvioinnin kautta. Saatu palaute huomioidaan tapauskohtaisesti tarkemmissa vastineissa, jotka käsitellään maakuntahallituksessa myöhemmin. Vaihemaakuntakaava etenee maankäyttö- ja rakennusasetuksen mukaiseen (MRA 13 §) ehdotusvaiheen viranomais- ja kuntakuulemiseen syksyllä 2023. Toinen viranomaisneuvottelu järjestetään loppuvuodesta 2023, ja julkinen ehdotusvaiheen kuuleminen alkuvuodesta 2024. Tavoitteena on saada vaihemaakuntakaava hyväksymiskäsittelyyn maakuntahallitukseen ja -valtuustoon touko-kesäkuussa 2024.

(Valmistelija: kaavoituspäällikkö Mari Kuukasjärvi p. 040 685 4015)

Maakuntajohtajan esitys

Merkitään Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaiheen palautekooste, yleisvastine ja päivitetty etenemisaikataulu tiedoksi ja maakuntahallitus käy lähetekeskustelun jatkotyöstä.

Päätös

Hyväksyttiin maakuntajohtajan esityksen mukaisesti.

Jenna Simula poistui kokouksesta tämän pykälän käsittelyn aikana klo 12.12.

Mkh 05.06.2023 § 90

Asian esittely

Maakunnan suunnittelun ja osaamisen vastuualue on laatinut vastineet Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan valmisteluvaiheen palautteesta. Palautekohtaisen vastineen lisäksi muotoiltiin yhdeksän yleisvastinetta, joissa käsitellään kyseisen teeman kokonaisuutta laajemmin. Kokonaisuudet ovat 1 / Tuulivoima, 2 / Sähkönsiirto, 3 / Viherympäristö ja luonto, 4 / Kulttuuriympäristö, 5 / Liikenne, 6 / Energia, 7 / Muut käsitellyt teemat, 8 / Maankäytön suunnittelun periaatteita ja 9 / Tuulivoiman terveysvaikutukset. Yleisvastineet löytyvät palaute- ja vastinekoosteen alusta kohdasta "Tiivistelmä ja yleisvastineet (1-9) saatuun palautteeseen". Näihin on viitattu yksittäisten palautteiden vastineissa. Valmisteluvaiheen palautekooste ja niihin laaditut vastineet ovat esityslistan liitteenä.

Suomen maankäytön suunnittelujärjestelmä on hierarkkinen eli yleispiirteisempi kaavataso ohjaa tarkempaa suunnittelua. Maankäytön suunnittelu perustuu kaikilla kaavatasoilla riittäviin selvityksiin, joiden perusteella on mahdollista arvioida suunnitelman toteutumisesta johtuvat merkittävät vaikutukset ([Maankäyttö- ja rakennuslaki](#) MRL 5.2.1999/132 sekä [-asetus](#) MRA 10.9.1999/895 - MRL korvautuu 1.1.2025 uudella lailla; Alueidenkäyttölaki 752/2023). Maakuntakaavakartalla osoitetaan valtakunnallisesti ja seudullisesti merkittäviä kokonaisuuksia. Kaavamerkintätyyppejä on kolmenlaisia: kehittämisperiaate-, osa-alueen erityisominaisuuksia kuvaavat sekä aluevaraus-, viiva- ja kohdemerkinnät. Näistä kaksi ensimmäistä voivat olla päällekkäisiä muiden merkintöjen kanssa. Näiden lisäksi laaditaan yleisiä kaavamääräyksiä, jotka velvoittavat ja ohjaavat kaikkea tarkempaa suunnittelua maakunnan alueella. Kuntakaavaratkaisu voi tarkemmilla selvityksillä ja vaikutusten arvioinnilla perustellen erota maakuntakaavaratkaisusta, muttei saa olla ristiriidassa maakuntakaavan keskeisten tavoitteiden ja periaatteiden kanssa eikä vaikeuttaa sen toteutumista. Vaihemaakuntakaavoituksessa lainvoimaisissa maakuntakaavoissa esitetyt kaavamerkinnät pysyvät edelleen voimassa, jollei niihin ole esitetty muutoksia kyseisessä kaavassa.

Maakuntakaava on yleispiirteisin maankäytön suunnittelun taso, joten selvityksetkin ovat yleispiirteisempiä ja maakunnan laajuisia. Kaavakartalla osoitetaan tuulivoimalle soveltuvat seudullisesti merkittävät alueet (tv-alueet) alueen erityisominaisuusmerkinnällä, joka mahdollistaa päällekkäiset maankäytön muodot. Nykyisen lainsäädännön mukaan (MRL) tuulivoimaloiden rakentaminen edellyttää kunnan laatimaa yleiskaavaa, jossa tutkitaan toteuttamisesta aiheutuvat vaikutukset voimalakohtaisten sijaintien ja voimalatyyppien pohjalta, ja laaditaan havainnekuvia tuulivoimaloista maisemassa. Seudullisesti merkittävien, laajempien tuulivoima-alueiden toteutuminen edellyttää, että alue on merkitty maakuntakaavaan tv-aluemerkinnällä. Kuntakaava voi edetä ehdotusvaiheen kuulemiseen ilman voimassa olevaa maakuntakaavamerkintää, mutta kunnanvaltuuston hyväksyntäkäsittely joutuu odottamaan maakuntakaavan hyväksymistä

maakuntavaltuustossa. Maankäyttö- ja rakennuslain pykälää 44 (MRL 44 §) eli yleiskaavan käyttämistä rakennusluvan edellytyksenä ei sovelleta energiahankkeisiin. Tuulivoiman osalta lakiin on laadittu erillinen luku 10, joka sisältää tuulivoimarakentamista koskevat erityiset säännökset (77 a § Yleiskaavan käyttö tuulivoimalan rakennusluvan perusteella).

Pohjois-Pohjanmaalla on käynnissä paljon potentiaalisia tuulivoima-alueita koskevaa selvitystyötä. Eteneminen energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan ehdotusvaiheen kuulemisiin edellyttää tarkkaa tapauskohtaista läpikäyntiä, käynnissä olevien selvitysten valmistumista sekä viranomais- ja työneuvotteluita. Neuvotteluita on käyty runsaasti jo TUULI-hankkeen aikana, ja on jo sovittu pidettäväksi vaihemaakuntakaavan ehdotusvaiheen aikana (mm. kunnat, kantaverkkoyhtiö Fingrid, tuulivoimatoimijat, paliskunnat / poronhoitolain 53 § mukainen neuvottelu, muut sidosryhmät, kuten Traficom ja Väylävirasto etenkin merialueilla). Ehdotusvaiheen valmistelun kanssa saman aikaisesti on käynnissä lukuisia YVA-menettelyitä ja tuulivoimapuistojen kuntakaavoitusta, joiden viranomaisyhteistyöhön maakuntaliitto osallistuu (neuvottelut ja lausunnot), ja ne huomioidaan ehdotusvaiheessa. Käynnissä olevissa hankkeissa edellytetään aina myös uusimpien maakuntatason selvitysten käyttämistä suunnittelun tausta-aineistona. Yhteistyöneuvotteluja on käyty myös naapurimaakuntaliittojen ja muiden maakuntien kanssa.

Voimassa olevan maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) mukaisesti maakuntakaava ohjaa seudullisesti merkittävää eli Pohjois-Pohjanmaalla lainvoimaisten (1. ja 3. vaihemaakuntakaava) maakuntakaavojen osalta vähintään kymmenen voimalaa käsittävän hankkeen tuulivoimarakentamista. Näiden maakuntakaavojen perusteella rakentuneet tuulivoimalat ovat toistaiseksi kokonaiskorkeudeltaan alle 250-metrisiä. Tällä hetkellä tarkemmassa suunnittelussa tutkitaan maa-alueilla maksimissaan 350-metrisiä tuulivoimaloita, merialueilla selvittelyn alla on 390-metrisiä voimaloita. Pohjois-Pohjanmaan TUULI-hankkeessa tunnistettiin maakunnan tuulivoimapotentiaaliset alueet (vähintään 7 km²) joille voisi sijoittaa seitsemän (7) tai enemmän voimaloita. Energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavaluonnoksessa seudullisuuden raja on vähintään seitsemän voimalaa. Tuulivoiman seudullisesti merkittävän tv-alueen määrittelyä tutkitaan edelleen, etenkin tuulivoiman ohjauksen näkökulmasta. Vaihemaakuntakaavan tuulivoimaloiden seudullisuuden rajan määrittelyssä ei ole eikä tulla liittämään nimellistehoon liittyviä määritelmiä. Seudullisen mittaluokan tuulivoima-alueen raja on laskemassa useassa maakunnassa aiempaa pienemmäksi, näin myös Pohjois-Pohjanmaalla.

Sosiaaliseen hyväksyttävyyteen kohdistuva ristiriita tuulivoimapuistojen alueiden ja sähkönsiirtolinjojen alle jäävien maa-alueiden korvauksista lunastuslain puitteissa ([Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta 29.7.1977/603](#) ja [Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi 29.3.2019/468](#)) sekä haittavaikutukset taajamien laajentumiselle, asutukselle ja maisemakuvalle on tiedostettu, ja edunvalvontaa tehdään käytäntöjen muuttamiseksi. Maakuntaliitot ovat toimittaneet helmikuussa 2023 yhteisen kannanoton sähkönsiirtolinjojen vaikutuksista maa- ja metsätalous-, oikeus-, ympäristö-, työ- ja elinkeinoministeriöille sekä ministereille ja heidän eritysavustajilleen. Maakuntakaavaprosessissa ei kuitenkaan voida ottaa kantaa lunastuslain mukaisiin menettelyihin. Sähkönsiirtolinjojen vaihtoehtoiset reitit tarkastellaan tuulivoimahankkeiden tai voimalinjahankkeiden erillisissä YVA-menettelyissä, joissa suunnittelu etenee lakisääteisen prosessin kautta ([Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 5.5.2017/252](#)). Menettelyn päätteeksi yhteysviranomaisena toimiva ELY-keskus (Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, Keski-Suomi) antaa perustellun päätelmän, jonka mukaan sähkölinjojen jatko suunnittelu etenee. Vaihemaakuntakaavaluonnokseen on esitetty merkinnällä ”pääsähköjohdon yhteistarve” yksi

mahdollinen reittivaihtoehto, jota tarkastellaan YVA-menettelyssä. Yhteystarvemerkintä ei täten osoita pääsähköjohdon sijaintia. Maakuntakaavaa tarkennetaan voimjohtohankkeiden suunnittelun edetessä. Voimalinjahankkeiden YVA-menettelyn etenemistä voi seurata kyseisen hankkeen osalta [ympäristöhallinnon sivulla](#).

Vety tarjoaa vaihtoehdon energian varastointiin, ja täten mahdollistaa kausivaihtelevan tuuli- ja aurinkovoiman lisäämisen energiajärjestelmään. Vetytalouden potentiaalia hyödyntämällä voidaan vähentää merkittävästi sähkönsiirron aiheuttamia muutoksia ympäristöön, sillä vetyputkisto toimii energiavarastona ja energian siirtäjänä huomattavasti pienemmällä maapinta-alalla kuin sähkön kantaverkko ([Väliraportti: Energian siirtoverkot vetytalouden ja puhtaan energiajärjestelmän mahdollistajina](#), Fingrid ja Gasgrid 3/2022). Pohjois-Pohjanmaan liiton [EMMI-hankkeen](#) työpaketti 1 ”Uusiutuvan energiantuotannon ja siihen kytkeytyvän vihreän vetytalouden mahdollisuudet ja maankäytön reunaehdot Pohjois-Pohjanmaalla” on valmistunut (maakuntahallitus 14.3.2023 § 58). EMMI-hanke aloitti maakunnallisen keskustelun maankäytöllisistä reunaehdoista uusiutuvan energian kokonaisuudesta ja vetytaloudesta kuntien ja eri sidosryhmien kesken. Työpaketti 1:n raportti ottaa kantaa myös aurinkoenergian maankäytön suunnittelun yleisiin reunaehtoihin ohjeistukseksi kuntakaavoittajille. Aurinkoenergian ympäristövaikutukset ovat erilaiset kuin tuulivoimalla, koska sen vaatimat pinta-alat ovat pienempiä, ja rakenteet huomattavasti matalampia, joten sähkönsiirto on erityinen kynnyskysymys suuremman kokoluokan hankkeille. Ympäristöministeriö valmistelee ohjeistusta aurinkovoimalle ([Aurinkovoimaloiden kaavoitusta ja lupamenettelyä koskevan oppaan valmistelu, 15.4.2023-15.4.2024](#)). Tällä hetkellä suurten eli teollisen mittakaavan aurinkovoimakokonaisuuksien luvittaminen tapahtuu joko asemakaavoittamalla tai suunnittelutarveratkaisun kautta, ja vaikutusten arviointi tehdään erillisen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn kautta. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen ohjauksen mukaan teollinen mittaluokka tarkoittaa yli yhden piikkimegawatin aurinkovoimakenttää, hanketoimijoiden mielestä kannattava teollinen mittaluokka on yli 30 MWp (1 MWp tuotantoteho on noin 1 GWh / vuosi). EMMI-hankkeen työpaketti 2 ”Maankäytön ilmastovaikutusten arviointi Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavassa” on kilpailutettu. Työpaketissa arvioidaan Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavaan merkittävien tv-hankkeiden aiheuttamat ilmastovaikutukset koko elinkaaren ajalta. Toisena kokonaisuutena tarkastellaan aurinkovoimatuotannon ilmastovaikutuksia koko elinkaaren ajalta ja kuntakohtaisten ohjausvälineiden kautta. Työ valmistuu tammikuun 2024 loppuun mennessä.

Pohjois-Pohjanmaan liitto on teettänyt liikennöitävyys selvityksen Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakuntakaavojen tuulivoimaloiden alueille. Selvityksen tavoitteena oli löytää tuulivoimaloiden alueille kuljetuskelpoisimmat erikoiskuljetusreitit ja tunnistaa pääreittien keskeisimpiä ongelmakohtia. Selvitys on valmistunut 30.9.2022 ja se on saatavilla [Pohjois-Pohjanmaan liiton nettisivuilta](#). Pohjois-Pohjanmaan tuulivoimaosaamisen kehittäminen -hankkeen raportissa esitetään tuulivoiman aluetalous- ja työllisyysvaikutuksia tarkemmin. [Loppuwebinaarin 27.1.2023 äänite ja tulokset löytyvät liiton verkkosivuilta](#).

Liikennejärjestelmän osalta [Pohjois-Pohjanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelman](#) (LJS) päivitys käynnistyy loppuvuodesta 2023, kun [Oulun seudun LJS](#) on valmistunut. Pohjois-Suomen liikenne- ja logistiikkastrategian uudistamistyö on käynnistynyt, tavoite hyväksymiskäsittelylle on vuoden 2024 aikana.

Pohjois-Pohjanmaan tulevaisuuden aluerakenteen tarkastelu käynnistetään touko-kesäkuussa 2023, ja se saatetaan päätökseen loppuvuodesta. Ympäristöministeriön vetämä ja yhteistyössä Suomen ympäristökeskuksen kanssa laatima [kansallinen alueidenkäytön kehityskuvatyon raportti](#) on

kommenttikierroksella 16.6.2023 saakka. Pohjois-Suomen liikenne- ja logistiikkastrategian uudistamisen tulokset ja vihreän siirtymän hankkeet vaikuttavat myös aluerakennetyöhön.

TUULI-hankkeessa laadittiin useita selvityksiä vireillä olevaan vaihemaakuntakaavatyöhön kaavaratkaisuja taustoittamaan ja vaikutusten arvioinnin tueksi: sijainninhjausmalli (SOM) kohdekortteineen, visiotyöraportti, viherrakenne- ja ekosysteemipalveluselvitys, linnuston päämuuttoreitin päivitysselvitys ja lajikohtaiset kartat, susireviiriselvitys, maatkatkaselvitys ja sähkönsiirtoselvitys. Viimeisenä merkittävänä selvityksenä on valmistunut (maakuntahallitus 8.5.2023 § 73) maisemaselvitys, joka oli TUULI-hankkeen viimeinen selvitys. Maisemaselvityksessä laadittiin maakunnalliset maisemarakenne-, maisemakuva ja näkyvyysanalyysikartat sekä jokaisesta seudullisesti merkittävistä tuulivoimapotentiaalisista alueista kohdekortti, joissa esitetään myös kohdekohtaisia maisemavaikutusten lievennystoimenpiteitä tarkempaa maankäytön suunnittelua varten. Selvitykset löytyvät [TUULI-hankkeen nettisivuilta](#), samoin kuin hankkeesta tehty tarinakartta.

Pohjois-Pohjanmaan liitto selvittää tuulivoimaloiden alueiden vaikutukset Natura-alueisiin ([Ympäristöministeriön asetus Natura 2000 -verkostoon kuuluvien alueiden luettelosta 345/2015](#)) erillishankkeessa ehdotusvaiheen aikana. Arvioinnin kohteena ovat kaikki Pohjois-Pohjanmaan Natura-alueet maalla ja merellä (SPA ja SAC). Lisäksi tarkastellaan TUULI-hankkeen viherrakenne- ja ekosysteemipalveluselvityksessä esille nostettujen Natura-alueiden ulkopuolisten suojelualueiden ekologista verkostoa. Luonnonsuojelulain ([LSL 20.12.1996/1096](#), Luku 10) mukainen Natura-selvitys laaditaan erikseen tarkemman suunnittelun yhteydessä. Uusi luonnonsuojelulaki ([LSL 9/2023](#), Naturaä käsitellään luvussa 5) hyväksyttiin 5.1.2023, ja se astuu voimaan 1.6.2023. Laki ottaa kattavasti kantaa luonnon monimuotoisuuden kysymyksiin. Luonnonsuojelulaki sitoo kaikkea maankäytön suunnittelua ja toteutusta Suomessa. Maakuntakaavaan on tarpeetonta kirjata luonnonsuojelulain kanssa päällekkäisiä merkintöjen selityksiä tai määräyksiä.

Maakuntakaavassa osoitettujen tuulivoima-alueiden ulkopuolelle voidaan toteuttaa ei-seudullisia tuulivoimapuistoja. Maakuntakaavan tuulivoimaa koskevat yleismääräykset ohjaavat kuitenkin myös seudullista pienempien tuulivoima-alueiden suunnittelua. Yksi merkittävistä tuulivoima-alueiden sijoittumiseen liittyvistä tekijöistä kohdistuu yhteisvaikutuksiin muiden seudullisten ja ei-seudullisten tuulivoimapuistojen kanssa. Ei-seudullinen tuulivoimapuisto voi sijaintinsa perusteella lisätä yhteisvaikutuksia merkittävästi. Esimerkiksi kuuden voimalan sijoittuminen toteutuneen tai luvitetun tuulivoima-alueen viereen tai läheisyyteen on maakuntakaavan ohjausvaikutusten näkökulmasta seudullisesti merkittävä kokonaisuus. Yhteisvaikutuksia merkittävästi lisäävän tuulivoimarakentaminen on sijoitettava maakuntakaavassa seudullisesti merkittävälle tv-alueelle.

Energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan tavoitteena on osoittaa maakunnan tuulivoimarakentamista alueille, joissa tuulivoiman toteutumisen vaikutukset eivät muodostu merkittäviksi. Tuulivoimaa merkittävästi rajaavia toimintoja ovat puolustusvoimien valvontajärjestelmiin kohdistuvat vaikutukset, joiden suhteen ei ole lähitulevaisuudessa odotettavissa tuulivoimarakentamisen mahdollistavia muutoksia, ja osassa kuntia lomarakennusten sijoittuminen laajalle alalle. Energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan ehdotusvaiheessa ei tulla osoittamaan seudullisesti merkittäviä tuulivoima-alueita, jotka ovat saaneet maakuntakaavaprosessin aikana kielteisen lausunnon puolustusvoimilta. Mikäli tulevaisuudessa tuulivoima-alueiden sijoittuminen tällä hetkellä ilmavalvonnan osalta kriittisille alueille mahdollistuu, esimerkiksi teknologian kehittymisen ja mahdollisten kompensatioalueiden perusteella, käsitellään mahdolliset uudet tuulivoima-alueet uudessa maakuntakaavaprosessissa TUULI-hankkeen sijainninhjausmallissa tunnistettujen alueiden pohjalta. Ehdotukseen ei myöskään nosteta erillisellä

tv-reservialuumerkinnällä seudullisesti merkittäviä tuulivoima-alueita, jotka ovat muista syistä tämänhetkisten selvitysten mukaan mahdottomia toteuttaa.

Energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan ehdotusvaiheessa jatketaan tv-alueiden rajausten tapauskohtaista tarkastelua valmisteluvaiheessa saadun palautteen, valmistuneiden maakunnallisten selvitysten, työneuvotteluiden ja vaikutusten arvioinnin kautta. Myös erillisten tuulivoimahankkeiden YVA- ja kaavoitusmenettelyn aikana saatuja selvityksiä ja vaikutusten arviointia hyödynnetään. Selvitykset tuovat taustatietoa maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden yhteisvaikutusten arviointiin. Ehdotusvaiheessa tarkastellaan uusien selvitysten kautta kaikkia luonnoksessa osoitettuja tv-alueita sekä TUULI-hankkeen sijainninhjausmallin (SOM) perusteella ehkä-alueiksi luokiteltuja alueita, joita ei ole nostettu maakuntakaavakartalle luonnosvaiheessa. Ehdotusvaiheessa jokaisesta vaihemaakuntakaavakartalla esitettävästä tv-alueesta laaditaan yksityiskohtainen kohdekuvaus/kohdekortti, jossa avataan vaikutusten arviointia ja yhteisvaikutuksia laadittujen selvitysten kautta ja esitetään tv-alueen suunniteltu sähkönsiirto silloisen hanketilanteen perusteella.

Seudullisesti merkittävää uutta tuulivoimarakentamista ei osoiteta energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavassa linnuston päämuuttoreitin alueelle. Tuulivoimalat tulee lähtökohtaisesti sijoittaa linnuston kannalta tärkeiden alueiden ulkopuolelle. Tapauskohtaisesti voidaan tarkemmassa suunnittelussa harkita pienimuotoisempaa tuulivoimarakentamista tai uusiutuvan energian eri muotoja yhdisteleviä ratkaisuja myös näille alueille, mikäli tuulivoimarakentaminen ei heikennä alueiden linnustoarvoja. Linnuston päämuuttoreitillä sijaitsevien tuulivoimapuistojen saavuttaessa käyttöikänsä lopun, alueiden uudelleen rakentamista käsitellään voimassa olevan yleiskaavan, sen mahdollisen muutostarpeen ja sen hetkisen luvitusmenettelyn kautta.

Energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan ehdotusvaiheessa tarkistetaan alueen erityisominaisuutta kuvaavan merkinnän "Tuulivoimaloiden alue" (tv-x) selitystä. Yleismääräystä "Tuulivoimaloiden rakentaminen" tarkistetaan siten, että yleismääräyksessä huomioidaan kaikki laaditut uudet selvitykset, jotta ne ohjaavat tarkempaa tuulivoimasuunnittelua. Samoin tarkastellaan luonnoksessa käytettyjen maatuulivoima-alueiden kaavamerkintöjen (tv-1- ja tv-3) eriyttämisen tarpeellisuutta sekä merkintöjen sisältöä ja kaavamääräyksiä.

Kaava-asiakirjoihin tehdään tarvittavat tarkistukset koskien pohjavesialueita ja perinnebiotooppeja, ja uusin selvitystieto vietään kaavaehdotukseen. Pohjaveden suojelu perustuu Suomessa keskeisesti ympäristönsuojelulain ([YSL, 527/2014](#)) 17 §:n pohjaveden pilaamiskieltoon ja maaperän pilaamiskieltoon (YSL 16 §), joka turvaa pohjaveden laatua maaperän kautta tapahtuvalta pilaantumiselta. Pohjaveden pilaamiskieltoon mukaan pohjavettä ei saa pilata eikä sen laatua vaarantaa. Pilaamiskielto on ehdoton. Vaihemaakuntakaavaluonnoksessa osoitetaan ELY-keskuksen uudelleen luokittelemat pohjavesialueet (1-, 2-luokat, lisämerkintä E, poikkileikkausajankohta 31.3.2022).

Museoviraston käynnissä olevassa hankkeessa määritellään manner-Suomen merkittävimmät arkeologiset kohteet. VARK-hanke ([Valtakunnallisesti merkittävät arkeologiset kohteet](#)) valmistuu museoviraston nettisivujen mukaan vuonna 2023. Pohjois-Pohjanmaan liitto antoi lausunnon kuulemisvaiheessa 13.4.2023. VARK-aineisto liitetään mukaan julkiseen ehdotusvaiheeseen, mikäli kohdekokonaisuus valmistuu ennen sitä.

Seudullisesti merkittävän ampumarata-alueen tilanne selvitetään Oulujokilaakson osalta (jäi kesken 2. vaihemaakuntakaavassa). Nykyisin ampumarata sijaitsee Muhoksella pohjavesialueella ja

Utajärvellä asutuksen lähellä, joten niitä ei voi kehittää seudullisesti merkittäviksi kokonaisuuksiksi. Mahdollinen melualue selvitys tarpeen, mikäli sopiva uusi alue löytyy.

Aikaisemmissa vaihemaakuntakaavoissa käsiteltyjen teemojen osalta pidetään tarvittaessa työneuvotteluita kyseisten kuntien kanssa, ja selvitysten riittäessä kaavamerkinnot voidaan lisätä Energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan ehdotusvaiheeseen.

Valmisteluvaiheessa saatuun palautteeseen laaditut tarkemmat vastineet käsitellään maakuntahallituksessa 5.6.2023. Maakunnan suunnittelun ja osaamisen vastuualue jatkaa työtä luonnosvaiheen palautteen tarkemman tarkastelun sekä käynnissä olevien ja jo laadittujen selvitysten, viranomaisyhteistyön ja työneuvotteluiden kautta. Myös erillisten tuulivoimahankkeiden YVA- ja kaavoitusmenettelyn aikana saatuja selvityksiä ja vaikutusten arviointia hyödynnetään. Ehdotusvaiheessa täydennetään kaavamerkintöjen ja kaavamääräysten sisältöä tarkentuneen tiedon perusteella. Vaihemaakuntakaavan suunnittelua jatketaan yhteisvaikutusten arvioinnin kautta ehdotusvaiheen kaavakartan ja muiden asiakirjojen laatimiseen. Tavoiteaikataulun mukaan vaihemaakuntakaava etenee maankäyttö- ja rakennusasetuksen mukaiseen (MRA 13 §) ehdotusvaiheen viranomais- ja kuntakuulemiseen syksyllä 2023. Toinen viranomaisneuvottelu järjestetään loppuvuodesta 2023, ja julkinen ehdotusvaiheen kuuleminen alkuvuodesta 2024. Tavoitteena on saada vaihemaakuntakaava hyväksymiskäsittelyyn maakuntahallitukseen ja -valtuustoon vuoden 2024 aikana.

Maakuntavaltuuston 29.5.2023 kokouksen jälkeen pidettiin infotilaisuus, jonka teemana oli ”Energiamurros ja maankäytön suunnittelu Pohjois-Pohjanmaalla”. Tilaisuudessa valtuutetut linjasivat maakunnan strategista tulevaisuuskuva.

(Valmistelija: kaavoituspäällikkö Mari Kuukasjärvi p. 040 685 4015)

Maakuntajohtajan muutettu esitys

Merkitään Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaiheen valmisteluvaiheeseen palautteeseen laaditut vastineet ja päivitetty etenemisaikataulu tiedoksi, ja maakuntahallitus käy lähetekeskustelun jatkotyöstä. Hyväksytään vastineet ehdotusvaiheen suunnittelutyön periaatteiksi.

Vastineet ja maakuntahallituksen pöytäkirjaote toimitetaan Pohjois-Pohjanmaan liiton kirjaamosta sähköpostitse tiedoksi kaikille lausuntopyyntöön saaneille ja mielipiteen antajille, joiden sähköpostiosoite on toimitettu kirjaamoon tiedoksi.

Päätös

Hyväksyttiin maakuntajohtajan muutetun esityksen mukaisesti.

Kokous keskeytettiin tämän pykälän käsittelyn aikana klo 12.24.

Kokous jatkui klo 13.15 ja todettiin, että paikalla oli 10 maakuntahallituksen jäsentä.

Asian esittely

Maakunnan suunnittelun ja osaamisen vastuualue on työstänyt Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihe- ja maankäyttö- ja rakennusasetuksen mukaista (MRA 13 §) ehdotusvaiheen viranomais- ja kuntakuulemista.

Maakuntahallitukselle esitellään kokouksessa seudullisesti merkittävien tuulivoima-alueiden suunnitteluratkaisujen periaatteet esimerkitapausten kautta ja sähkönsiirron tilannekatsaus. Viranomaiskuulemisaineisto tulee maakuntahallituksen käsittelyyn 19.12.2023, ja nähtäville asettamisen tavoiteaika on tammi-helmikuussa 2024.

(Valmistelija: kaavoituspäällikkö Mari Kuukasjärvi p. 040 685 4015)

Maakuntajohtajan esitys

Merkitään tiedoksi.

Päätös

Maakuntahallitus merkitsi asian tiedoksi.

Jari Nahkanen poistui kokouksesta tämän asiakohdan aikana klo 12.29.